

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ КАЗОК

Антипіна О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Текст (від лат. *textum* — тканина, зв'язок) — одне із основних понять мовознавства, у якому об'єднуються найважливіші ознаки найбільшої мовної одиниці: зв'язність, цілісність, єдність, завершеність; частина мовного потоку, фіксоване мовлення, результат мовлення.

Текст казки — фольклорний жанр, вигадана прозаїчна оповідь побутового чи казкового змісту. Найчастіше в казках присутні чари і різні неймовірні у звичайному житті пригоди. Недоступне стає доступним, нереальне реальним. Саме тому казки люблять і діти, і дорослі. У кожного народу є свої казки з їх особливостями — національними героями, побутом. Будь-яка казка з наукової точки зору являє собою епічний, прозовий (найчастіше) твір з побутовим, авантюрним або чарівним ухилом, яке базується на основі вигаданого сюжету. Очевидно, що казка виросла з міфу. Але, якщо героями міфів є всілякі боги, то героями казок можуть бути звичайні люди і тварини. Ще одна характерна риса будь-якої казки — шасливий фінал.

Існує кілька класифікацій казок. За змістом казки поділяються на кілька різновидів: казки про тварин, серед яких виділяють кумулятивні казки, що розвивають логічне мислення, пам'ять, виховують моральні почуття тощо, фантастичні, побутові. За особливостями побудови виділяють: віршовані казки та прозові. За часовими показниками казки можуть бути: архаїчні чи календарні. За авторською приналежністю виділяють: народна та авторська казка. За мовними особливостями виділяють наступні види казок: різномовні та контраktivні казки.

Казки відзначаються національними особливостями, відображають спосіб життя народу, його працю і побут, природні умови, а також індивідуальні риси виконавця-оповідача (казкаря). Тому казки, як правило, побутують у багатьох варіантах. Українська народна оповідальна творчість, зберігаючи характерні національні риси, водночас виразно тяжіє до загальносвітової фольклорної традиції, перегукується з нею. Переважна частина героїчних образів казок відзначається виразним суспільним, соціально-класовим звучанням. Як правило, це знедолені, принижувані в житті, у повсякденному побуті постаті — син бідняка, наймолодший у великій селянській родині, син удовиці, переслідувана злою мачухою падчерка-сирітка, працелюбний, проте нещасний, убогий, пригнічуваний паном селянин тощо.

Важлива роль у розвитку казкової традиції здавна належить виконавцеві казки. Саме виконавець казки повинен був завжди зважати на його характер, щоразу пристосовуючись до нього. А це під силу лише справжньому майстрові оповіді, який повинен мати добру пам'ять, художній

хист та великий запас вражень, бездоганно володіти умінням імпровізації й здатний справді цікаво, щоразу по-новому розповісти казку на певний сюжет.

Британський казковий фольклор, надзвичайно багатий і різноманітний, дійшов до нас із сивої старовини й зберігає на собі печатка тих епох і тих культур, у надрах яких створювався. Зміст тексту англійських казок моделюється у вигляді певної конфігурації композиційно-сюжетних блоків, що являють собою тематично однорідні текстові ситуації. До композиційно-сюжетних блоків належать текстові фрагменти, в яких описано: “Перебування головного героя у прийомній родині”, “Перехід у чарівний світ”, “Змагання”, “Таємниця та її розкриття”, “Протистояння світлих та темних сил”, “Роз’яснення”. Композиція тексту англійських казок постає як єдність композиційно-сюжетної, композиційно-сислової структур та лінгвостилістичних засобів їхньої об’єктивації в тексті. Така єдність забезпечує зв’язність та цілісність тексту й відбиває його змістовний, смисловий та формальний аспекти.

Теоретичне значення проведених досліджень текстів казок полягає в тому, що завдяки їм формується повніше, а отже, більш наближене до істини уявлення про мову як про складну багатопластову ієрархічну структуру і про її “вершину” — текст, в якому на найвищому мовному рівні взаємодіють усі нижчі. Практичне ж значення цих студій — у появі нових можливостей раціоналізації текстового матеріалу, що особливо важливо для тих, хто творить текст, хто його обробляє, і, звичайно, для тих, хто цей текст сприймає.